

Kaposvári Törvényszék

7400 Kaposvár,

Bajcsy-Zsilinszky u. 3.

Tisztelt Kaposvári Törvényszék!

Az **Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány** (1093 Budapest, Lónyay u. 34. III/21, törvényes képviselője Mohácsi Erzsébet, meghatalmazott jogi képviselője: dr. Farkas Lilla ügyvéd (1093 Budapest, Lónyay u. 34. III/21.) felperes

keresetet

nyújtok be a *Somogy Megyei Kormányhivatal* (7400 Kaposvár, Csokonai u. 3.), mint I. r. alperessel; a *Klebsberg Intézményfenntartó Központ* (1051 Budapest, Nádor utca 32.), mint II. r. alperessel; *Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzat* (7400 Kaposvár, Kossuth tér 1.), mint III. r. alperessel és az *Emberi Erőforrások Minisztériuma* (1054 Budapest, Akadémia u. 3.), mint IV. r. alperessel szemben

az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének megállapítása és jár. iránt.

I. A kereset

A felperes keresettel fordul a t. Törvényszékhez a Ptk. 76. § és 84. §-aiba ütköző, továbbá az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. tv. (Ebktv.) 8. § b, c, e, pontjain alapuló és az Ebktv. 10. § (2) bek. és a 27. §-aiba ütköző, az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének megállapítása és járuléka iránt. **A felperes az eljárás bármely szakaszában kész egyezséget kötni.**

Kérjük a t. Törvényszéket, hogy

1. állapítsa meg, hogy az I. r. alperes azzal a magatartásával, hogy a Pécsi utcai tagiskola (7400 Kaposvár, Pécsi utca 45., továbbiakban, mint perbeli iskola) beiskolázási körzethatárát úgy állapította meg, hogy a Szentjakab telep területének túlnyomó része a perbeli iskolához tartozzon, jogellenesen elkülönítette a roma tanulókat a város többi tanulóitól;
2. állapítsa meg, hogy az II. r. alperes, mint a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola (7400 Kaposvár, Fő utca 40-44.) Pécsi utcai tagintézményének fenntartója, egyben Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzat köznevelési feladatainak jogutódja 2013. január 1-től azzal a mulasztásával, hogy nem szüntette meg a perbeli iskolában folytatólagosan fennálló jogellenes állapotot, jogellenesen elkülönítette a perbeli iskola tanulóit etnikai és vagyoni helyzetük, továbbá faji hovatartozásuk és bőrszínük alapján a székhelyiskolájában, illetve további tagiskoláiban tanuló gyermekektől;
3. állapítsa meg, hogy a III. r. alperes, mint a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola Pécsi utcai tagintézményének fenntartója 2010. november 25. és 2012. december 31. között azzal a mulasztásával, hogy nem szüntette meg a perbeli iskolában fennálló jogellenes állapotot, jogellenesen elkülönítette a perbeli iskola tanulóit etnikai és vagyoni helyzetük, továbbá faji hovatartozásuk és bőrszínük alapján a székhelyiskolájában, illetve további tagiskoláiban tanuló gyermekektől;
4. kötelezze az alpereseket a jogsértés abbahagyására, és tiltsa el az ilyen és hasonló jogsértésektől;
5. kötelezze az alpereseket a Ptk. 84. § (1) bek. d) pontja alapján a jogellenes állapot megszüntetésére az alábbi intézkedések megtételével:

Intézkedés	Felelős(ök)	Határidő	Deszegregációs terv releváns szakaszai
A csatolt deszegregációs terv aktualizálása felkért közoktatási esélyegyenlőségi szakértő által: nyilvántartás készítése a szegregátumban élő cigány gyerekekről (testvérek száma, iskolája, stb.)	I; II; és IV. r. alperes	Jogerős ítéletet követően azonnal	1-2.
Új első osztály indításának megtiltása a Pécsi utcai tagiskolában	II. r. alperes	Jogerős ítéletet követően azonnal	-
A deszegregációs program megvalósítása:			
Az érintett szülők tájékoztatása a deszegregációs folyamatról	II. és III. r. alperes	Jogerős ítéletet követően azonnal	4.
A deszegregáció személyi és szervezeti feltételeinek biztosítása	I. II. és III. r. alperes	Jogerős ítéletet követő első május 30-ig	5
Döntés a Pécsi utcai iskola megszüntetéséről	II. és IV. r. alperes	Jogerős ítéletet követő első május 30-ig	8.
Új felvételi körzethatárok és befogadó iskolák kijelölése a Pécsi utcai iskola tanulóinak	I. r. alperes	Jogerős ítéletet követő május 30-ig	3.1; 8.2.
A tanulók felkészítése: befogadó attitűd erősítése, konfliktuskezelő képzések a szegregált iskola tanulói számára	II. r. alperes	Jogerős ítéletet követő május 30-ig	7.
Iskolabusz szolgáltatás megszervezése a Pécsi utcai iskola diákjainak a kijelölt iskolákba történő eljuttatásához	II. r./III.r.. alperes	Jogerős ítéletet követő szeptembertől	8.3.
Diagnosztizáló bemeneti mérés készítése a tanulók körében	II. r. alperes	Jogerős ítéletet követő első szeptember	10.1.1.
A befogadó (tag)iskolák pedagógusainak szakmai felkészítése és érzékenyítése.	II. r. alperes	Befogadó iskolák kijelölését követően azonnal	6.
Hátránykompenzáló programok elindítása	II. és III. r. alperes	Jogerős ítéletet követően azonnal	9.
A deszegregációs program eredményeinek nyomon követése			
Az érintett diákok tanulmányi teljesítményének és szociális beilleszkedésének rendszeres mérése, az eredmények nyilvánosságra hozatala.	II. r. alperes	Évente a Pécsi utcai iskola tanulóinak általános iskolai tanulmányinak befejezéséig	10. 1.2; 10.2.
Az oktatási rendszerben jelentkező szegregációs mechanizmusok megszüntetése: a befogadó iskolák tanulói összetételének rendszeres figyelemmel kísérése	II. r. alperes	Folyamatosan	10.3.

Kérem a t. Törvényszéket, hogy a Pp. 156. §-a alapján szíveskedjék megtiltani a II. r. alperes számára a per jogerős lezárásáig új első osztályok indítását a perbeli iskolában. Kérem végül a t. Törvényszéket, hogy a tárgyalást a felperes esetleges távolmaradása esetén megtartani, míg az alpereseket perköltségünkben marasztalni szíveskedjék.

I. Tényállás

A Legfelsőbb Bíróság a Kúria jogelődjeként 2010. november 24-én kelt, Pfv.IV.21.568/2010/5 számú ítéletében (F/1.) megállapította, hogy Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata, mint a Pécsi utcai tagiskola fenntartója azzal a mulasztással, hogy fenntartotta a Pécsi utcai tagiskolájában spontán módon kialakult etnikai alapú jogellenes elkülönítést, megsértette az egyenlő bánásmód követelményét. A Kaposvár cigánytelepének szomszédságában fekvő Pécsi utcai tagiskola a jogerős ítélet ellenére a mai napig változatlan formában működik.

A kaposvári szegregációs per

A kaposvári szegregációs iskola-per 2008. szeptember 15-én a felperes közérdekű keresete alapján indult a Somogy Megyei Bíróság előtt. A pert a felperes Kaposvár cigánytelepe szélén működő Pécsi utcai általános iskolában folyó szegregált oktatás megszüntetése érdekében indította. Mind az elsőfokú bíróság, mind a másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla megállapította, hogy Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata megsértette az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy a cigány tanulók Pécsi utcai tagiskolában való jogellenes elkülönítését fenntartotta. A per a felperes pernyertességével zárult 2010. november 24-én, amikor a Kúria a fentiekben hivatkozott ítéletével fenntartotta az alsó bíróságoknak a jogsértés megállapítására vonatkozó ítéleti rendelkezéseit. A Kúria kimondta, hogy Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata „nem tett eleget az integrációs kötelezettségének, eltúrte és fenntartotta azt a helyzetet, amely a spontán szegregáció folytán a perbeli iskolában kialakult”. A jogerős ítéleti tényállás szerint a perbeli iskolában tanuló gyermekek túlnyomó részben a cigány etnikumhoz tartoznak, ez az arány ugyanakkor nem következik a város tanköteles gyermekeinek etnikai megosztásából (Kúria ítélet 4. o. 2. bek.). Az önkormányzat, mint iskolafenntartó mulasztásban megnyilvánuló felelősségét a jogerős ítélet a következőképpen ragadta meg: „az iskolák működési (felvételi) körzetének meghatározásáért felelős helyi önkormányzat alperes a közoktatás szervezésével kapcsolatos fenntartói irányítási tevékenysége körében a szándékától függetlenül kialakult ún. spontán szegregáció ellen is köteles lett volna fellépni. A jogellenes elkülönítés pedig csupán annak fenntartásával is megvalósul (...)” (Kúria ítélet 4. o. 2. bek.).

A jogsértés megszüntetése iránt előterjesztett keresetet a Kúria elutasította. Az ítélet indokolása szerint a felperes nem terjesztett elő olyan, a jogsértés megszüntetésre vonatkozó reális és végrehajtható kereseti kérelmet, amely bírósági úton kikényszeríthető.

A szegregációs pert követően történtek

Annak ellenére, hogy jogerős ítélet mondta ki, hogy a Pécsi utcai tagiskolában folyó elkülönített oktatás jogellenes, a közoktatás helyi szereplői (fenntartó, kormányhivatal és székhelyintézmény) nem szüntették meg a jogsértő állapotot.

A III. r. alperes mulasztását tanúsítják az önkormányzat honlapján (www.kaposvar.hu) közzétett közgyűlési jegyzőkönyvek, amelyek áttekintése alapján megállapítható, hogy a Kúria ítéletét követően sem a per lezárása, sem az iskolai szegregáció kérdése nem merült fel az önkormányzat közgyűlésén. A Pécsi utcai tagiskolára vonatkozóan a III.r. alperes kizárólag a többi tagiskolát is érintő körben fogadott el határozatokat, kivéve a 2011. június 23-i ülést, amelyen engedélyezte a Pécsi utcai tagiskolában plusz heti két óra nyelvoktató kisebbségi oktatás tartását. A jogerős ítélet ellenére a III. r. alperes nem módosította közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési tervét, azt nem egészítette ki a szegregált oktatás megszüntetésére irányuló intézkedések előírásával sem.

A 2013. január 1-jei fenntartóváltást követő 11 hónapban sem került sor a jogerős ítéletben megállapított jogsértő állapot felszámolására. A Szentjakab telepen élőkre vonatkozó felvételi körzethatárokat az I.r. alperes nem változtatta meg és a közreműködésével készült köznevelés-fejlesztési terv sem tartalmaz még a jövőre nézve sem intézkedéseket a szegregáció felszámolására. Nem intézkedett annak ellenére sem, hogy amíg a település 2007-es közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési terve (164. o.) deklarálta, hogy nem kiegyenlített a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a város általános iskolái között, addig kötelezte a jogelőd oktatási iroda vezetőjét intézkedések megtételére (körzethatárok megállapítása és tanulók felvételére vonatkozó rendelkezések során).

A Pécsi utcai tagiskola jelenlegi helyzete

A Pécsi utcai tagiskola működtetése továbbra is fenntartja a telepi cigány tanulók elkülönítését. Emellett a jogerős ítélet óta eltelt 3 évben folyamatosan csökken a tanulólétszám, a kompetencia-mutatók nem javultak és az iskola tanulóinak etnikai összetétele sem változott.

A hatályos Somogy megyei köznevelés-fejlesztési terv (továbbiakban: fejlesztési terv) 800. oldala (F/2) tartalmazza a kaposvári tankerülethez tartozó általános iskolák tanulói összetételére vonatkozó főbb mutatókat. A fejlesztési terv a kaposvári székhelyiskola, illetve 11 tagintézménye tekintetében az alábbi adatokat tartalmazza: tanulók száma, integráltan oktatott tanulók száma és aránya, hátrányos helyzetű tanulók (HH) száma és aránya, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók (HHH) száma és aránya, bejáró tanulók száma.

A fejlesztési terv adatai szerint a Pécsi utcai tagiskola tanulói létszáma 137 fő, a HH gyerekek aránya 100%, ebből HHH 9,49%. A II.r. alperes székhelyiskolájában ezzel szemben 652 tanulót oktatnak, akik közül mindössze 23,77% HH, és mindössze 0,61% HHH (4 fő!). A II. r. alperes többi tagiskolája viszonylatában is kirívóak a Pécsi utcai tagiskola adatai.

A jogerős ítéletet követő tanévekben mindössze egy első osztály indult a Pécsi utcai tagiskolában, szemben más általános iskolával, amelyekben minimum két első osztályt indított az önkormányzat, majd a II. r. alperes. Jól szemlélteti a szegregált oktatás hatékonyságát, hogy 2011-ben azok a 6. osztályosok, akik tanulmányaikat a per megindulásakor kezdték, a 2011-es kompetencia-mérés eredménye alapján az országos átlag alatt teljesítettek, a fenntartó összefoglaló FIT-jelentéséből pedig kitűnik az is, hogy még kaposvári viszonylatban is a leggyengébb teljesítményt nyújtották. A megelőző bírósági eljárásban a felperes felkérésére Havas Gábor szakértői véleményében (F/4) a Pécsi utcai tagiskolát több szempontból is összevetette a többi kaposvári iskolával. Havas Gábor szerint a kompetencia mérések eredményei, a középfokú továbbtanulási arány, az iskolai mulasztások száma és az iskolán kívüli segítő programokban való részvételi arány alapján megállapítható, hogy a Pécsi utcai tagiskola nem csupán kaposvári viszonylatban, de még a Pécsi utcai iskolával tanulói létszám és az iskola falusias jellege miatt leginkább összehasonlítható helyzetben lévő Toponári iskolához képest is a leggyengébb mutatókkal rendelkezik.

Az iskola tanulóinak etnikai összetételében változás azért sem történhetett, mert e tekintetben sem az önkormányzati, sem az állami fenntartó semmilyen változtatást nem eszközölt. A Pécsi utcai tagiskola honlapja (<http://www.pecsiutisuli.atw.hu/>) a mai napig deklarálja, hogy beiskolázási körzetébe tartozik az 1960-as években létrehozott romák által lakott terület, így tanulóinak nagy része ezekből a családokból kerül ki.

A felperes 2012-ben érdeklődött a telepen működő Szentjakabi Tagóvodánál, hogy a kisgyermek mely általános iskolában kezdték meg tanulmányaikat a 2012/2013-as tanévben. Az óvodavezető tájékoztatása szerint (F/5) a 26 nem gyógypedagógiai ellátást igénylő gyermek közül 17 a Pécsi utcai tagintézménybe iratkozott be, négy gyermek az ugyancsak elcigányosodó Berzsenyi Dániel tagiskolába, öten pedig a II. Rákóczi Ferenc általános iskolába. Az Óvodavezető szerint a 30 óvadás közül mindössze egy gyermek nem roma származású.

A Pécsi utcai tagintézmény tájékoztatása szerint (F/6) pedig a 2012/2013-as tanévben az első évfolyamra összesen 20 gyerek iratkozott be, akik valamennyien a Szentjakabi Tagóvodába jártak. Az elsős gyermekek közül mindössze nyolc tanuló volt körzeten kívüli (Hold utca, Csillag utca, Hajnal utca), de ezek a gyerekek is a Szentjakab telepen élnek.

A II.r. felperes 2013-as Központi pedagógiai programjában (F/7) a Pécsi utcai tagiskolára vonatkozó helyzetelemzés (14.o.) a tanulói összetétellel kapcsolatban ugyancsak azt emeli ki, hogy az iskola tanulóit a Szentjakab telepi családok cigány gyermekei alkotják:

„Az intézmény beiskolázási körzetébe tartozik az 1960-as években kialakított cigányok lakta településrész. A lakóterület jellegéből adódóan így iskolánkban, a többségében hátrányos helyzetű roma családok gyermekei tanulnak.”

Okirati bizonyítékok valószínűsítik tehát azt, hogy a Pécsi utcai tagiskola továbbra is homogén cigányiskolaként, jogellenesen működik.

A korábbi peres eljárás óta a jogszabályi környezetben sem következett be olyan változás, amely jogszerűvé tenné a Pécsi utcai tagiskolában folyó szegregált oktatást. S bár a köznevelést érintő reformok következtében számos új szabályozást vezettek be, az új joganyag sem enyhítette a hátrányos

megkülönböztetés - s közte a jogellenes elkülönítés- tilalmát a közoktatás során. A jogalkotó ugyanis az uniós és a nemzetközi jog szabályai által kijelölt szűk határokon belül fogadhat el a roma tanulók elkülönítését lehetővé tevő szabályozást. A nemzetközi egyezményekben foglaltakkal egybeeső kivételek körét az Ebktv. 28. §-a már tartalmazza, a szabályozás a Kúria ítélete óta nem változott. A felperes a jogerős ítéletet követően felhívta a korábbi és a jelenlegi fenntartó, valamint az I. r. alperes figyelmét a jogsértő állapot fenntartásának jogellenességére (F/8-F/10), megküldte az általa felkért közoktatási szakértő által készített és a fenti kúriai ítéletben megfogalmazott szempontoknak megfelelő deszegregációs tervet (F/11). Egyúttal felhívta a korábbi és a jelenlegi fenntartó figyelmét egy pályázati lehetőségre, amely a deszegregációs terv végrehajtásához szükséges pénzügyi fedezetet biztosította volna. Kizárólag az I. r. alperestől érkezett érdemi válasz (F/12), sem az önkormányzat, sem az II. r. alperes nem reagált a felperesi megkeresésekre.

A felperes a IV. r. alperest is tájékoztatta a II. r. alperes fenntartásában működő, szegregáló gyakorlatot folytató iskolákról (F/13), egyúttal kérte a Pécsi utcai tagiskola megszüntetése iránti előterjesztés benyújtását a köznevelésért felelős államtitkártól (F/14). Hoffman Rózsa válaszlevelét csatoljuk (F/15.).

Összefoglalva: a felperes keresetere okot az ad, hogy a kaposvári szegregációs iskolapert követően a közoktatás helyi és országos szereplői többszöri kérés ellenére sem tettek lépéseket a jogsértő állapot megszüntetése érdekében. A jogsértés folyamatos, az a jogerős ítélet által elbírált időszakot követően folyamatosan, így jelenleg is fennáll. A felperes célja, hogy hatékony jogorvoslatot nyerjen, amelynek keretében bíróság kötelezi az alpereseket a jogsértés tényleges felszámolására. A felperesi álláspont szerint az államosítás és a közzethatárok kormányhivatali hatáskörbe kerülése elhárították azokat a közjogi jellegű akadályokat, amelyek a bíróságok álláspontja szerint eddig gátat szabtak a jogsértés megszüntetését eredményező jogkövetkezmény alkalmazásának. A jogellenesen működő intézmény megszüntetése –amely a csatolt deszegregációs terv szerint az integráció előfeltétele- már nem választott képviselők erre irányuló határozatának, hanem közigazgatási jogkört gyakorló szervezetek igazgatási jogkörbe tartozó intézkedésének függvénye.

II. A felperes terhére eső bizonyítás

Tekintettel arra, hogy a szegregáció fennállását és a fenntartó mulasztásban megnyilvánuló felelősségét a Legfelsőbb Bíróság már megállapította, a felperes álláspontja szerint jelen perben annak vizsgálata szükséges, hogy a jogerős ítélet óta eltelt években az alperesek intézkedései nyomán vagy más okból megszűnt-e a jogsértő állapot, azaz a cigány tanulók jogellenes elkülönítése továbbra is fennáll-e a Pécsi utcai tagintézményben. Ennek megállapítása érdekében szükséges vizsgálni, hogy

- milyen a Pécsi utcai tagiskola tanulói összetétele: ott továbbra is cigány gyerekek tanulnak?
- módosították-e a vonatkozó jogszabályokat, s ha igen, azok lehetővé teszik-e a cigány gyerekek elkülönítését?
- tettek-e az alperesek intézkedéseket a nemzetiségi alapú szegregáció megszüntetésére?

A felperes az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indít közérdekű személyiségi jogi pert, ezért a perben sajátos, az Ebktv. 19. §-ában foglalt ún. fordított bizonyítási szabályok érvényesülnek. A felperest valószínűsítési, míg az alpereseket bizonyítási kötelezettség terheli.

Jelen perben a felperes terhére esik annak valószínűsítése, hogy a Pécsi utcai tagiskola tanulói rendelkeznek az Ebktv. 8. §-a szerinti védett tulajdonsággal, s hogy őket úgy szeparálják el fizikailag a város többi tanulójától, hogy azt törvény kifejezetten lehetővé tenné. A Pécsi utcai tagiskola tanulóinak etnikumára vonatkozóan a Legfelsőbb Bíróság ítélete tartalmaz megállapításokat:

„Tényként állapítható meg- függetlenül annak okától,- hogy a perbeli iskolában a cigány származású gyermekeket a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyek csoportjától (a város más iskoláiban tanuló gyermekektől) anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné, önmagában az Ebktv. 8. §-ában (b),c), e), p), q) pontok szerint) meghatározott tulajdonságaik alapján összegyűjtötték és ezáltal jogellenesen elkülönítették.” (Kúria ítélet 9. o.)

A felperesnek az ítélet és a keresetlevél benyújtása közötti időszakra vonatkozóan kell tehát valószínűsítene, hogy a perbeli iskolában továbbra is cigány gyermekeket oktatnak és hogy elkülönítésükre továbbra sem ad lehetőséget törvény.

A perbeli iskola tanulói összetétele nem változott és nem is változhatott, tekintve, hogy az arra befolyással bíró közoktatási szereplők ilyen irányú intézkedéseket az ítélet jogerőre emelkedése óta nem tettek. A Szentjakab telep – a város egyetlen valós szegregátuma- továbbra is változatlan etnikai összetétellel bír, így amennyiben az iskola tanulói továbbra is a Szentjakab telepen laknak, úgy elmondható, hogy az iskola továbbra is cigányiskola.

Az I. r. alperes felelőssége a jogsértő állapot fenntartásában.

Az iskolák beiskolázási körzethatárát 2013. január 1-jéig az önkormányzatok, azt követően a kormányhivatalok állapítják meg a Köot. 50. § (8) bekezdése szerint. A kormányhivatal a felvételi körzethatárok megállapításával befolyásolja az általános iskolák tanulói összetételét. Egy adott településrészen élő gyermek számára kijelölt, kötelező felvételt biztosító intézmény nem tagadhatja meg a beiskolázási körzetében lakó gyermek felvételét. A szabad iskolaválasztáshoz való jog tehát csak annyiban illeti meg a szülőt, amennyiben a beiskolázási körzeten belül élő és a kötelező felvételt biztosító intézményt választó gyermekek beiskolázása megtörtént és a körzeten kívüli gyerekek felvételét az iskola kapacitása lehetővé teszi. Éppen ezért garanciális jelentősége van annak, hogy az etnikailag szegregált területen élő tanulók befogadására ne egy, hanem több, integrált oktatást biztosító intézmény(egysége)t jelöljenek ki, hogy biztosítható legyen a cigány tanulók arányos eloszlása.

A perbeli iskola etnikai összetételét elsődlegesen az iskola elhelyezkedése befolyásolja. Kaposvár 2008-as Antiszegregációs terve (F/16) szerint „A szentjakabi szegregátum a város egyetlen olyan hátrányos helyzetű, társadalmilag és minőségileg is leromlott településrésze, ahol a KSH adatai és az önkormányzati információk is egybehangzóan alátámasztják a szegregáció meglétét. Szentjakab a városszövettől elkülönülő, telepszerű szegregátum, többségében romák által lakott terület. Kaposzentjakab a Kapos folyó-Ivánfai árok utca és a belterületi határ által körbevett, döntően falusias beépítésű lakóterület, tőle délre, ill. Ivánfahegytől keletre a védelmi erdő húzódik. A szentjakabi szegregátum a következő utcákat érinti: Nádasdi utca, Nyírfá utca, Móricz Zsigmond utca, Nap utca, Csillag utca, Hold utca, Bodrog utca.”(Anti szegregációs terv, 16. o. 1. pont)

Noha a korábbi peres eljárás folyamán az önkormányzat néhány telepi utcát elcsatolt másik, belvárosi iskolákhoz (Csillag és a Hajnal utca a Berzsényi Dániel Tagiskola beiskolázási körzetéhez tartozik, a Hold utca a Kodály Zoltán Központi Általános Iskolához, míg a Nap utca a Zrínyi Ilona tagiskolához) a telepen lakók többsége továbbra is a Pécsi utcai tagiskola beiskolázási körzetéhez tartozik.

Az elcsatolt utcákban lakó gyerekek szabad iskolaválasztáshoz való jogukkal élve továbbra is a Pécsi utcai tagiskolába iratkoznak be (Izd. F/5 és F/6). Iskolabusz hiányában ugyanis a roma szülők nem engedik a belvárosi iskolákba gyermekeiket, ahol tapasztalataik szerint zaklatásnak és kirekesztettségnek vannak gyerekeik kitéve. A felperes tényfeltárása során megkérdezett édesanyák panaszkodtak a belvárosi iskolákra és az iskolabusz hiányára, a telepi iskola mellett elsődleges annak közelsége és a homogén etnikai környezet szolt.

A Pécsi utcai tagiskola tanulóinak etnikai hovatartozása lakóhelyük alapján valószínűsíthető. A cigány tanulókra utal lakóhelyükön túl az is, hogy részesülnek-e roma nemzetiségi oktatásban és halmozottan hátrányos helyzetűek-e. Figyelemmel arra, hogy a hatályos jogszabályi környezet nem szabályozza részleteiben a tanulók önbevalláson alapuló nemzetiségi hovatartozásának nyilvántartását - kivéve a nemzetiségi oktatásban résztvevő tanulókat – a felperesi álláspont szerint az adott helyzetben általában elvárható magatartás az, hogy a jogalkalmazó szervek a kisebbségi és az adatvédelmi biztos által kidolgozott súlyozott, etnikai adatok kezeléséről szóló közös jelentésében foglaltak szerint vesznek fel nyilvántartást.¹ A kisebbségi ombudsman 2011. április 19-én kelt, a 2011 márciusában történt gyöngyöspatai események és hasonló jelenségek veszélyeiről szóló jelentésében a fenti szempontrendszerhez képest az iskolai szegregációs ügyek vizsgálata során alkalmazandó súlyozott

1 Jelentés az etnikai adatok kezeléséről szóló vizsgálat megállapításairól
<http://www.kisebbségiombudsman.hu/data/files/158627216.pdf>

szempontrendszer alkalmazta.² A jelentés szerint *elsődleges szempontként* értékelendő a **tanuló és az édesanyja vezetékeve**. *Másodlagos szempontként* kell értékelni a **tanuló halmozottan hátrányos helyzetét**. A kisebbségi biztos tapasztalata alapján ugyanis „a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultság és a szülők alacsony – legfeljebb az iskola nyolc évfolyamát jelentő- iskolai végzettsége együttes feltételként fennállása a cigány társadalmi rétegre sokkal inkább jellemző, mint a magyar társadalom más szegmensére, így a cigányok kimutatásának többnyire helytálló mutatójaként használható”.³ *Harmadlagos* súlyt kell kapnia a **tanuló lakcímének**, majd *negyedleges* súlyozási szempontként értékelendő a tanuló **hátrányos helyzete és keresztnéve** a cigányság jellemző szociális viszonyai és a cigányság sajátos névadási szokásai miatt.

A tanulók kisebbséghez tartozásának az ombudsmanok által kidolgozott módszer alapján történő meghatározása szükségességét a Kúria is megerősítette az ún. tiszavasvári szegregációs ügyben született ítéletében (F/17):

„A szegregáció megállapításához nem szükséges annak bizonyítása, hogy az adott személy a kisebbséghez tartozik, hanem - ahogy arra az alperes helyesen utalt- a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa és az adatvédelmi biztos közös javaslatában foglaltak szerint elegendő az adott etnikumhoz tartozás feltételezésére az adott elsődleges szempontok közül két szempontnak a fennállása.”(Kfv. VI. 39.084/2011/8. szám, 10. o.)

A Pécsi úti tagiskola beiskolázási körzete lefedi a Szentjakab telep nagy részét: (kiemelve azok az utcák, amelyek a romák lakta Szentjakab telepen belül található; forrás: Somogy megyei köznevelés-fejlesztési terv):

A Pécsi utcai tagiskola beiskolázási körzetébe tartozó utcák			
<i>Utcanév</i>	<i>házszám</i>	<i>Utcanév</i>	<i>házszám</i>
Akasztfőfa dűlő	teljes utca	Kerék u.	teljes utca
Balázskert köz	teljes utca	Keskeny u.	teljes utca
Bástya u.	teljes utca	Kismező u.	teljes utca
Bodrog u.	teljes utca	Monostor u.	teljes utca
Cukorgyár köz	teljes utca	Móricz Zs.u.	teljes utca
Csutoraszárító dűlő	teljes utca	Nádasdi dűlő	teljes utca
Csutoraszárító u.	teljes utca	Nádasdi u.	teljes utca
Dankó P.u.	teljes utca	Nyirfa u.	teljes utca
Dombovári u.	teljes utca	Nyugat-Ivánfa u.	teljes utca
Erdő u.	teljes utca	Orgonás u.	teljes utca
Fenyő u.	teljes utca	Pécsi u.	teljes utca
Fenyves köz	teljes utca	Sántosi u.	teljes utca
Fenyves u.	teljes utca	Sikáros u.	teljes utca
Fűzfa u.	teljes utca	Som-hegy	teljes utca
Gyár u.	teljes utca	Somogyhegyi u.	teljes utca
Gyepes u.	teljes utca	Szentjakabi hegy	teljes utca
Gyepmester telep	teljes utca	Szennyviztelepi u.	teljes utca
Hangyásmál	teljes utca	Szőlőskert u.	teljes utca
Ivánfahegy	teljes utca	Tavaszi u.	teljes utca
Ivánfahegyalja u.	teljes utca	Várdomb u.	teljes utca
Ivánfahegyalja köz	teljes utca	Várhegy	teljes utca
Kaposborki rét	teljes utca	Villanytelep	teljes utca
Keletivánfa u.	teljes utca	Vizműtelep	teljes utca
Kenyérgyár	teljes utca	Zöldfa u.	teljes utca
Fagyöngy u.	teljes utca		

2 Jelentés a 2011 márciusában történt gyöngyöspatai események és hasonló jelenségek veszélyeiről (gyöngyöspatai jelentés) <http://www.kisebbségiombudsman.hu/data/files/203198066.pdf>

3 Gyöngyöspatai jelentés 26. o.

A Somogy megyei köznevelés-fejlesztési tervben szereplő adatok szerint Kaposvár állami fenntartású intézményeibe 1832 általános iskoláskorú gyermek járt a dokumentum elkészítésekor, ebből mindössze 137 főt oktattak a Pécsi utcai tagintézményben. A KIR szerint az iskola 137 tanulója közül 137 hátrányos helyzetű volt, a 100%-os arány az egész településen a legmagasabb. Az összehasonlítható adatok az I.r. alperes rendelkezésére álltak, különös tekintettel arra, hogy a Somogy megyei köznevelés-fejlesztési terv a Somogy megyei kormányhivatal közreműködésével készült.

A beiskolázási körzethatárok megállapításakor a kormányhivatal sem a Kúria jogerős ítéletére, sem a tanulók hátrányos helyzetére vagy roma nemzetiségére nem volt figyelemmel. A körzethatárok kijelölésekor nem érvényesítette az I. r. alperes az egyenlő bánásmód követelményét, ezért mulasztásával hozzájárult a jogsértő állapot fenntartásához 2013. február 28-át követően.

A III.r. alperes felelőssége

A III. r. alperes 2012. december 31-ig gyakorolta a fenntartói jogosítványokat a perbeli iskola felett. 2007. június 15-ig a Pécsi Utcai Általános Iskola a III. r. alperes fenntartásában működött. Az iskola fenntartását 2007. június 15-én átvette a Kaposvár és Környéke Általános Iskolai Közoktatási Intézményfenntartó Társulás. A Társulás összesen tíz önkormányzatot tömörített, az évente megújított társulási szerződés szerint a közös feladat és hatáskör gyakorlásáért Kaposvár, mint gesztor volt felelős. Kaposváron összesen 14 általános iskola működött, közülük 12 a társulás, 2 pedig Kaposvár fenntartásában. 2009. június 30. napjával a III. r. alperes 50/2009 (III.24.) határozatával megszüntette a társulás fenntartásában működő iskolákat, köztük a Pécsi Utcai Általános Iskolát is, és 2009. július 1-jétől a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola tagintézményeként működtette őket tovább. Ennek következményeként új intézményfenntartói társulás jött létre a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola fenntartására. A Kúria hivatkozott ítéletében a III. r. alperes felelősségét állapította meg a Pécsi utcai iskola tanulói jogellenes elkülönítésének fenntartásáért. Jóllehet a Kúria nem kötelezte a szegregáció megszüntetésére a III. r. alperest, a jogsértés abbahagyására ugyanakkor kötelezte. Ennek ellenére a III.r alperes nem hagyta abba a jogellenes gyakorlatot, a Kúria ítéletét figyelmen kívül hagyva változatlan formában tovább üzemeltette a perbeli iskolát, egészen 2012. december 31-ig, fenntartói jogai megszűnéséig. A III. r. alperes felelőssége a deszegregáció elmulasztásában nyilvánult meg.

A II. r. alperes felelőssége

2013. január 1-jén a II. r. alperes annak ismeretében vette át a perbeli tagintézmény fenntartói jogosítványait, hogy a Pécsi utcai tagiskoláról a Kúria is kimondta, hogy szegregált. A fenntartóváltást követő 11 hónap alatt a II. r. alperes semmilyen intézkedést nem tett a jogsértő állapot felszámolására, mulasztása folyamatos. A felperes több ízben hívta fel a II. r. alperes figyelmét a jogsértésre, illetve ajánlotta fel szakmai segítségét. A II. r. alperessel a tárgyban folytatott (egyoldalú) levelezést F/18. számon csatoljuk. Ezekből ugyanis kitűnik, hogy II. r. alperes rendelkezésére okirati bizonyítékok álltak arról, hogy a perbeli iskolában a jogerős ítéletet követően is elkülönítve oktatják a cigány gyermekeket. A II. r. alperes felelőssége a III.r. alpereséhez hasonlóan a deszegregáció elmulasztásában ragadható meg.

A IV. r alperes szerepe a jogsértő helyzet megszüntetésében

A csatolt deszegregációs tervből kitűnik, hogy a perbeli iskola olyannyira stigmatizált, hogy a szegregáció megszüntetéséhez valójában elengedhetetlen az intézmény bezárása. A Nktv. 2013. május 10-től hatályos 84. § (7) bekezdése értelmében a II. r. alperes által fenntartott intézmények esetében az intézménymegszüntetésről az oktatásért felelős miniszter hoz döntést, ebből következően a jogsértő állapot megszüntetéséhez elengedhetetlen a III. r. alperes perbeállítására. A felperes 2012 és 2013 folyamán több ízben is felhívta a IV. r. alperes figyelmét a perbeli iskola jogsértő működésére, egyúttal kérte az iskola megszüntetésére irányuló előterjesztés benyújtását Dr. Hoffmann Rózsától. A IV. r. alperessel folytatott levelezésünket csatoljuk.(F/3)

III. A felperes által elrendelni kért jogkövetkezmények

A felperes a keresetlevélhez csatolt, közoktatási szakértő által kidolgozott deszegregációs terv alapulvételével határozta meg a jogsértő állapot megszüntetéséhez szükséges intézkedések körét. A felperesi álláspont szerint a jogsértés megszüntetésére irányuló kereseti kérelem megfelel a Legfelsőbb Bíróságnak a kaposvári és jászladányi szegregációs perben és a Kúriának az ún. győri szegregációs iskolaügyben hozott döntéseiben a jogsértő állapot megszüntetésére irányuló keresettel szemben támasztott követelményeknek:

- egyértelmű (Pfv.IV.21.568/2010/5. sz, 10. o; Pfv.IV.20.037/2011/4. 18. o.)
- reális (Pfv.IV.20.068/2012/3. sz. 9. o.)
- végrehajtható (Pfv.IV.21.568/2010/5. sz, 10. o; Pfv.IV.20.068/2012/3. sz. 9. o.)
- polgári jogi jogvitában elrendelhető. (Pfv.IV.20.068/2012/3. sz. 9. o.)

Az utóbbi feltétellel kapcsolatban a felperes fontosnak tartja rámutatni arra a körülményre, hogy a győri ügyben született Kúriai ítélethez képest a körülmények lényegesen megváltoztak. Míg ugyanis az önkormányzati fenntartásban működött iskolák megszüntetéséhez képviselő-testületi döntés volt szükséges, amely olyan közjogi jogviszonyokat érintett, amelyek befolyására a Kúria szerint a polgári bíróságnak személyiségi jogi perben nem volt lehetősége, 2013. január 1-jétől az iskolák állami fenntartásba kerülése megszüntette a fenti dilemmát. Az állam, illetve annak szervei ugyanis kötelezhetők meghatározott cselekmény tanúsítására, így például a köznevelési intézmény megszüntetésére is.

Az iskolai szegregáció megszüntetésére kialakított stratégiák kapcsán Fejes József Balázs és Szűcs Norbert „A szegedi deszegregációt támogató pilot program első évének tapasztalatai” című írásukban egyik lehetőségként említik a szegregált iskola vonzóvá tételét a magasabb társadalmi státuszú szülők körében, álláspontjuk szerint „ez azonban az erősen szegregálódott iskolák esetében járhatatlan útnak tűnik”.⁴ A szerzők által hivatkozott ezen megoldás az Amerikai Egyesült Államokban létrehozott, ún. mágnes-iskolák kialakítására utal, amelyek azért jöttek létre, hogy a gettósodott, afro-amerikai tanulókat szegregáló intézmények oktatási színvonalának és szolgáltatásainak drasztikus javításával a fehér tanulók számára is vonzóvá váljanak. A mágnes-iskoláknak az európai országokban ugyanakkor nincsenek hagyományai. A szerzők szerint másik megoldásként kínálnak az intézmény-összevonások, illetve az iskolák megszüntetése, amely a többiskolás településeken a szegregáció megszüntetésének egyetlen, hazánkban már kipróbált és pozitív példákat felsorakoztató eszköze (Ld. hódmezővásárhelyi deszegregációs modell)⁵. A Havas Gábor és Zolnay János vezette kutatás beszámolója szerint komplex oktatáspolitikai intézkedések vezethetnek egyedül sikerre a szegregáció felszámolásában, amely a teljes közoktatási intézményrendszer átszervezésével jár együtt. Önmagában a szegregált iskola bezárása, mint elszigetelt intézkedés nem vezethet sikerekre, de **az iskolabezárás egyben előfeltétele is a deszegregáció sikerének**.⁶ Ez a megoldás a drasztikusan csökkenő általános iskolás korú gyermeklétszám mellett egyébként is szükségesnek tűnik.⁷

A Havas és Zolnay által is egyedülállónak tekintett hódmezővásárhelyi megoldás az, amely mintául szolgálhat a szegregáló többiskolás településeknek. Hódmezővásárhely az összes intézményét felszámolta, új iskolákat alapított, új beiskolázási körzetekkel, törekedve arra, hogy a HHH tanulók aránya kiegyenlített legyen. Az egész oktatási rendszer átalakítása természetesen drasztikus lépéseket is megkívánt. A csökkenő gyerekszámhoz igazodva pedagógus elbocsátásokkal járt együtt. A két legalacsonyabb státuszú, egyúttal szegregált iskola teljesen megszűnt.⁸

A felperes a deszegregációban gyakorlati tapasztalattal rendelkező szakértőkkel egyező állásponton vallja, hogy a szegregáció megszüntetésének leghatékonyabb eszköze a magyar nagyvárosi viszonyok között a szegregált iskolák megszüntetése további deszegregációs intézkedések végrehajtása mellett. A

⁴Fejes József Balázs és Szűcs Norbert 2009. Hallgatói Mentorprogram. A szegedi deszegregációt támogató pilot program első évének tapasztalatai. Új Pedagógiai Szemle, 59. 2. sz. 61-75

⁵ Havas Gábor, Zolnay János 2010: Az integrációs oktatáspolitikai hatásvizsgálata , kutatási beszámoló. Európai Összehasonlító Kisebbségkutatásokért Közalapítvány. 25-27.

⁶ Havas Gábor, Zolnay János 2010: Az integrációs oktatáspolitikai hatásvizsgálata , kutatási beszámoló. Európai Összehasonlító Kisebbségkutatásokért Közalapítvány 28.

⁷ Havas Gábor, Liskó Ilona 2005.: Szegregáció a roma tanulók általános iskolai oktatásában, Felsőoktatási kutatóintézet, 16.

⁸ Havas Gábor, Zolnay János 2010: Az integrációs oktatáspolitikai hatásvizsgálata , kutatási beszámoló. Európai Összehasonlító Kisebbségkutatásokért Közalapítvány. 25-26.

felperes álláspontja szerint a bíróságok akkor nyújtanak hatékony jogorvoslatot, ha a jogsértés deklarálásán túl kötelezik a jogsértő alpereseket a jogsértés megszüntetésére a keresetlevélben meghatározott és szakértői anyagokra támaszkodó deszegregációs intézkedések végrehajtásával.

IV. A kereset jogszabályi alapja

Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése garantálja a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez való jogát, amely a gyermek mindenek felett álló érdekét hivatott érvényesíteni. Ez a jog a gyermek művelődéshez való jogával és a hátrányos megkülönböztetés tilalmával együttes olvasatban pedig garantálja a gyermek diszkrimináció-mentes oktatáshoz való jogát.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.) alapelvi szinten rögzíti, hogy a köznevelés egészét meghatározza az egyenlő bánásmód (1. § (2) bek.).

Az egyenlő bánásmód követelményének tartalmát, a kötelezettek körét az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXX. törvény (Ebktv.) határozza meg.

Az egyenlő bánásmód követelménye alapján Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni (1. §).

Az Ebktv. 10. § (2) bekezdése szerint jogellenes elkülönítésnek minősül az a rendelkezés, amely az Ebktv. 8. §-ában meghatározott tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától - anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné - elkülönít. Az Ebktv. személyi hatálya alá tartozik valamennyi alperes:

„4. § Az egyenlő bánásmód követelményét

c) a hatósági jogkört gyakorló szervezetek,

f) a közszolgáltatást végző szervezetek,

g) a közoktatási és a felsőoktatási intézmények (a továbbiakban együtt: oktatási intézmény),

m) költségvetési intézmények jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során (a továbbiakban együtt: jogviszony) kötelesek megtartani.”

Az alperesek tehát a jogviszony jellegétől függetlenül minden intézkedésük, eljárásuk során kötelesek az egyenlő bánásmód érvényesítésére.

Az iskolák beiskolázási körzethatárát 2013. január 1-je óta a kormányhivatalok állapítják meg az Nkt. 50. § (8) bekezdése szerint.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 24. § (1) bekezdése szerint a felvételi körzetek megállapításához a kormányhivatalok minden év november utolsó napjáig beszerzik a települési önkormányzatok véleményét, amely tartalmazza a település jegyzőjének nyilvántartásában szereplő, a településen lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező halmozottan hátrányos helyzetű, általános iskolába járó gyermekek létszámát intézményi és tagintézményi bontásban.

A köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény 4. § (1) bekezdése értelmében az önkormányzati fenntartású köznevelési intézmények 2013. január 1-jétől állami fenntartásba kerültek. Az állam intézményfenntartó jogosítványait a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) útján gyakorolja.

Az iskola fenntartója az Nkt. 83. § (2) bekezdése szerint:

d) meghatározza az adott tanítási évben az iskolában indítható osztályok számát,

e) ellenőrizheti a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét.

A Klebelsberg Intézményfenntartó központról szóló 212/2012. (VII.27.) Korm. rendelet 7. § (1) bek. b) pontja értelmében a KLIK az oktatásért felelős miniszter számára javaslatot tesz a köznevelési intézmény létesítésére, átszervezésére, megszüntetésére, tevékenységi körének módosítására irányuló döntés meghozatalára, közreműködik a döntés előkészítésében.

Míg az állami átvételt megelőzően a közoktatási intézmények pedagógiai programját, SZMSZ-ét, házirendjét a fenntartó hagyta jóvá, addig a KLIK Szervezeti és Működési Szabályzatának (megjelent:

Hivatalos értesítő, 2013. évi 33. szám) 7. § (2) bek. f) pontja szerint a köznevelési intézmény vezetője hagyja jóvá a köznevelési intézmény alapidokumentumait. Ebből következően a korábbi, önkormányzati fenntartói irányítás körébe tartozó feladatok 2013. január 1-jétől megoszlanak a KLIK elnöke, tankerületei és a köznevelési intézmény vezetői között.

A *KLIK elnöke* a hivatkozott SZMSZ szerint irányítási jogkörében többek között jogosult:

- a KLIK egészét, illetve annak szervezeti egységét érintő, általános érvényű feladatokat és kötelezettségeket megállapító utasítást adni;
- módszertani útmutatót kiadni egyes feladatok végrehajtásának eljárásrendjéről. (SZMSZ 4. § (5) bek a) és e) pont)

A *KLIK szervezeti egységének és területi egységének (tankerületeinek) vezetői* ellenőrzik a szervezeti egység munkáját, annak törvényességét (SZMSZ 8.§ (1) bek a-b.), fenntartói ellenőrzéseket végez (SZMSZ 45. § i) pont); ellenőrzi a pedagógiai program, házirend, és egyéb szabályzatok megtartását, a pedagógiai szakmai munka eredményességét (SZMSZ 45. § j-k) pontok); a tankerület igazgatója javaslatot tesz az elnöknek köznevelési intézmény létesítésére, átszervezésére és megszüntetésére; és a fenntartó nevében jóváhagyja a köznevelési intézmény beiskolázási tervét. (SZMSZ 6. § (1) bek. i) és m) pontok). Ezen hatáskörök korábban az önkormányzat fenntartói jogköréhez tartoztak.

A *köznevelési intézmény vezetője* az elnök irányítása alapján vezeti a szakmailag önálló köznevelési intézményt és felel a pedagógia feladatok ellátásért (SZMSZ 7. § (2) bek a) pont) és jóváhagyja a pedagógia programot, a helyi tantervet, az intézmény SZMSZ-ét házirendjét és munkatervét (SZMSZ 7. § (2) bek. f) pont). A KLIK területi és szervezeti egységei önálló jogi személyiséggel nem rendelkeznek, ezért ezen szervek mulasztásáért az önálló jogi személyiséggel rendelkező KLIK felel.

V. Az irányadó hazai és nemzetközi bírósági gyakorlat

A jogellenes elkülönítés felszámolása és a deszegregáció megvalósítása nemzetközi jogi kötelezettség. Az ENSZ Faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezményének (kihirdette az 1969. évi 8. törvényerejű rendelet) 3. cikke szerint „A részes államok különösen elítélik a faji elkülönítést és az apartheidet és vállalják, hogy a joghatóságuk alá tartozó területeken minden ilyen természetű gyakorlatot megakadályoznak, eltiltanak és megszüntetnek.”

Az Európa Tanács Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottsága (ECRI) 10. számú, a rasszizmus és a faji megkülönböztetés elleni küzdelemről az iskolai oktatásban című ajánlása alapján a szerződő államok „biztosítják, hogy az oktatás minőségének ellenőrzését végző szervek, például az oktatási minisztériumok vagy az oktatási felügyelőségek, tevékenységük rendszeres részének tekintik a rasszizmus és a faji megkülönböztetés monitorozását”. A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (ECRI) 2009-es jelentésében két, kifejezetten a deszegregációs kötelezettségre utaló ajánlást is megfogalmazott:

„Az ECRI határozottan arra biztatja a magyar illetékeseket, hogy folytassák az iskolák deszegregálására irányuló erőfeszítéseiket, és kövessék figyelemmel azoknak az intézkedéseknek a gyakorlati hatásosságát, amelyek a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre irányulnak, és céljuk annak biztosítása, hogy a roma tanulók integrálódjanak a normál iskolákba.” (96. sz. ajánlás)

„Az ECRI határozottan ajánlja, hogy a magyar illetékesek állítsanak fel egy országos szinten működő független nyomon követési rendszert annak figyelemmel kísérésére és biztosítására, hogy az iskolafenntartók eleget tegyenek a központilag meghozott előírásoknak. Ennek a rendszernek különösen annak biztosításában kell hatékonyan lennie, hogy a gyakorlatban is tiszteletben tartsák a szegregáció tilalmát.” (97. sz. ajánlás).

A fent idézett nemzetközi dokumentumok alapján a Magyar Államot az alábbi nemzetközi jogi kötelezettségek terhelik:

1. A magyar állam köteles megelőzni, tiltani és megszüntetni a gyerekek oktatási szegregációját. E szegregáció felszámolása az állam pozitív, azaz aktív magatartást feltételező kötelezettsége. Az ismert etnikai alapú szegregáció fenntartásával az állam – jogalkalmazó, közigazgatási - szervei útján mulasztást követ el.

2. Az oktatás minőségének, a működés törvényességének ellenőrzésére létrehozott állami szervek rendszeres ellenőrzéseinek ki kell terjednie a diszkrimináció vizsgálatára. A közoktatás ellenőrzésére hivatott szervek az etnikai és faji alapú megkülönböztetést is kötelesek monitorozni. Ezek a vizsgálatok szükségképp együtt járnak etnikai adatok kezelésével is.
3. Ki kell dolgozni egy olyan rendszert, amely alkalmas annak mérésére, hogy az iskolafenntartók mennyiben tesznek eleget az állami deszegregációs kötelezettségeinknek. A szegregáció megszüntetésére hivatott intézkedések hatása kizárólag úgy mérhető, ha az intézkedésekkel érintett tanulók vélt vagy valós etnikai származásáról a közoktatás szereplői ismeretekkel rendelkeznek.
4. A magyar államnak ki kell dolgoznia egy olyan módszert, amellyel a megerősítő intézkedések hatásvizsgálatához a kedvezményezett kisebbség tagjainak etnikai identitására vonatkozó, önbevalláson alapuló adatai kezelhetők.
5. Az állam nincs elzárva attól, hogy kisebbségi oktatást szervezzen, feltéve, hogy az nem akadályozza a többségi kultúra megismerését és a társadalmi életben való részvételt.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a *DH és társai c. Cseh Köztársaság* (Kérelem száma: 57325/00, 2007-IV, 2007. november 13-i ítélet) ügyben az iskolai szegregációs ügyekben irányadó alábbi alapelveket fektette le:

- *A bizonyítási teher megfordítása*
- *A diszkriminációra irányuló szándék nem előfeltétele a jogsértés megállapíthatóságának* – Az objektív és ésszerű indok nélküli különbségtétel abban az esetben is az Egyezmény 14. cikkének sérelmét eredményezi, ha nem bizonyítható a diszkriminációra irányuló szándék. Ebből következően amennyiben megállapítható, hogy egy adott jogszabály nem megengedett, diszkriminatív hatást fejt ki, szükségtelenné válik annak további igazolása, hogy a jogalkalmazó szervek diszkriminatív szándékkal jártak el az adott jogszabály alkalmazása során.
- *Az egyenlő bánásmódhoz való jogról nem lehet lemondani* - Tekintettel annak alapvető fontosságára, hogy senki ne lehessen faji diszkrimináció áldozata, nem fogadható el az erről a jogról való lemondás, hiszen ez ellentétes lenne a közérdekkel.
- *A romák sajátos helyzetbe* – A történelem igazolja, hogy a romák egy olyan sajátos hátrányos helyzetű és sérülékeny kisebbség, akik speciális védelmet igényelnek.

Az EJEB eddig két, iskolák közötti szegregációs ügyben hozott döntést: A *Sampani és társai c. Görögország* (Kérelem száma: 59608/09, 2012. december 11-i ítélet) ügy a jelen perhez hasonló tényállás mellett született. Az EJEB már 2008-ben kimondta a perbeli görög iskoláról, hogy szegregáltan működik, 2012-ben pedig azért marasztalta el az államot, mert elmulasztott intézkedéseket hozni a deszegregáció érdekében. Ebben az ügyben az EJEB konkrét deszegregációs intézkedések megtételére kötelezte Görögországot. Az EJEB egy másik, az ún. *Lavida és társai c. Görögország* ügyben (Kérelem száma: 7973/10, 2013. május 30-i ítélet) kimondta, hogy az oktatáshoz való jognak a diszkrimináció tilalmával való együttes olvasata magában foglalja az államok deszegregációs kötelezettségét.

A magyar bíróságok a felperes ún. stratégiai pereskedése nyomán már több ügyben kimondták: az államnak pozitív kötelezettsége van a roma gyermekek integrációjára.

A Kúria jogelődje a *kaposvári szegregációs iskolaügyben* az alperes felelősségét a szegregáció fenntartásában arra alapította, hogy „nem tett eleget integrációs kötelezettségének, eltúrta és fenntartotta azt a helyzetet, amely a spontán szegregáció folytán a perbeli iskolában kialakult.” (Kúria ítélet; 9. o.). A fenntartói, mulasztásban megnyilvánuló felelősség mibenlétéről a szegregáció kapcsán a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság az ún. *tiszatarjáni kártérítési ügyben* hozott és a Fővárosi Ítéltábla által jóváhagyott ítéletében (F/19) akként foglalt állást, hogy azzal, hogy a fenntartó a közoktatási intézményt rendszeresen ellenőrizni köteles, ismeri az iskola éves beszámolóit, tájékoztatást kap az iskola által üzemeltetett osztályokról és a tanulók számáról, intézkedhetett volna iskolafenntartói minőségében a jogellenes állapot mielőbbi megszüntetése érdekében (10.P.21.080/2011-77.; 7. o. 3. bek.). A *hajdúhadházi szegregációs perben* a Legfelsőbb Bíróság ítéletében (F/20) hangsúlyozta, hogy az a körülmény, hogy a cigány etnikumhoz tartozó tanulók körében a halmozottan hátrányos helyzetűek felülreprezentáltak, „éppen azt a társadalmilag elfogadott, jogszabályi rendelkezésekben is

megfogalmazott igényt támasztja a közoktatásban résztvevőkkel szemben, hogy az **együtt oktatással** megvalósuló felzárkóztató és integrációs képzéssel ellensúlyozzák a szociális helyzetből és fejlettségéből eredő hátrányokat (Pfv.IV.20.936/2008/4. sz. ítélet 21. o. 6.2.4. pont)

VI. Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem

Kérjük a t. Törvényszéket, hogy a Pp. 156. §-a alapján- a felek meghallgatását követően- ideiglenes intézkedésként tiltsa el a II. r. alperest új első osztály indításától a 2014/2015-ös tanévtől és kötelezze az I. r. alperest a jelenleg a Pécsi utcai tagiskola beiskolázási körzetén belül lakó, első osztályba iratkozó tanulók számára kötelező felvételt biztosító általános iskola kijelölésére.

Az ideiglenes intézkedés elrendelhetőségének alapvető feltételeit a Pp. 156. §-ának értelmezésével a Kúria jogelődjeként a Legfelsőbb Bíróság BH 490/1998. számú döntésében elemezte, de a jogintézménnyel kapcsolatban ugyancsak releváns megállapításokat tartalmaz a BH. 315/2002. számú döntés is. A fenti forrásokra figyelemmel az ideiglenes intézkedés célja: haladéktalanul megvédeni a jogkereső felet annak a veszélynek a bekövetkezésétől, amelyről alappal tart. Az ideiglenes intézkedések további célja a felek között fennálló állapot, 'status quo' fenntartása, amelynek megváltozása súlyos jogsérelemhez vezet.

A Legfelsőbb Bíróság BH 490/1998. számú döntése szerint az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltétele, hogy a kérelmező valószínűsítse, hogy

- fennáll az alperesnek a jogvitára okot adó releváns magatartása (1) és
- ezzel összefüggésben fennáll a Pp. 156. § (1) bekezdésében meghatározott külön indokok valamelyike (közvetlenül fenyegető kár elhárítása, jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme) (2).

Az ideiglenes intézkedés során a bíróságok minden esetben arányosítást végeznek: ideiglenes intézkedést abban az esetben rendelhetnek el, amennyiben az intézkedéssel elérendő előnyök meghaladják az intézkedés okozta hátrányokat (3).

Ideiglenes intézkedés keretében az alperes kizárólag a jogvitára okot adó releváns magatartás tanúsításától tiltható el azzal, hogy a bíróság nem a jogvita érdemében hoz döntést.

A felperesi álláspont szerint az ideiglenes intézkedés elrendelésével szemben támasztott valamennyi feltétel fennáll.

Az első feltétellel összefüggésben előadjuk, hogy az Ebktv. 19. § (1) bekezdésében foglalt és a Pp. 156. §-ában is megkívánt valószínűsítési kötelezettségünknek eleget tettünk: valószínűsítettük, hogy a perbeli iskolában az alperesek mulasztása okán továbbra is elkülönítetten oktatják a roma tanulókat, továbbá valószínűsítettük azt is, hogy ez az elkülönítés annak a következménye, hogy a II. alperes továbbra is beiskoláz gyerekeket. A Somogy- megyei köznevelés-fejlesztési terv ismeretében kijelenthető, hogy az alperesek nem tervezik a perbeli iskola akár felmenő rendszerben való megszüntetését, ebből következően a perre okot adó körülmény jelenleg is fennáll.

Az ideiglenes intézkedés elrendelésének második feltételével kapcsolatban hivatkozunk arra, hogy a Pp. 156. § (1) bekezdésében foglalt külön indokok közül valamennyi megvalósul, nevezetesen:

a) Az ideiglenes intézkedés a felperes közérdekű fellépése révén képviselt roma tanulókat közvetlenül fenyegető kár elhárítása érdekében szükséges.

b) Az ideiglenes intézkedés elrendelése azért is indokolt, mert további tanulók felvétele a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartását, mi több súlyosbítását eredményezné.

c) Az ideiglenes intézkedés elrendelését indokolja azoknak a roma tanulóknak a különös méltánylást érdemlő jogvédelme, akik érdekében a felperes közérdekű igényérvényesítőként jelen perben fellépett.

A társadalom legelesettebb szegmensét képezik az általános iskoláskorú, és többségében hátrányos helyzetű cigány gyermekek, akiknek az integrált oktatása osztársadalmi érdek.

Az ideiglenes intézkedés elrendelésének harmadik feltételével összefüggésben előadjuk, hogy az ideiglenes intézkedéssel elért előnyök mellett nem ismertek olyan hátrányok, amelyek az új első osztály megindításának megtiltásából adódhatnak. Megjegyezzük, a kaposvári általános iskolák kihasználtsági

adatainak ismeretében megoldható annak a kb. 20, a 2014/2015-ös tanévben első osztályos Szentjakab telepi tanulónak a beiskolázása, akiket az ideiglenes intézkedés közvetlenül érintene.

VII. A felperes perindítási joga

Az Ebktv. 20. § (1) bek. c) pontja alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt bíróság előtt személyiségi jogi pert indíthat az Ebktv. 3. § e) pontjának megfelelő civil és érdekképviselői szervezet, ha az egyenlő bánásmód követelményének megsértése vagy annak közvetlen veszélye olyan tulajdonságon alapult, amely az egyes ember személyiségének lényegi vonása, és a jogsértés vagy annak közvetlen veszélye személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érinti. A felperes alapító okirata igazolja, hogy céljai között szerepel a hátrányos helyzetű és roma gyermekek iskolai szegregációjával szembeni fellépés, azaz megfelel az Ebktv. által támasztott követelményeknek.(F/21)

VIII. Hatáskör, illetékesség, nyilatkozatok

A t. Törvényszék illetékessége a Pp. 29. § (1) bekezdésén alapul, tekintettel arra, hogy az I. alperes a Kaposvári törvényszék illetékességi területén belül található. A felek közötti jogvitában közvetítői eljárás nem volt folyamatban. A per tárgyának értéke nem meghatározható. A felperest, mint közhasznú civil szervezetet, az Itv. 5. § (1) bekezdés d) pontja alapján teljes személyes illetékmentesség illeti meg, tekintettel arra, hogy az alapítvány törvényes képviselője, Mohácsi Erzsébet akként nyilatkozik, hogy az alapítványnak az eljárást megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után társasági adófizetési kötelezettsége nem keletkezett.

.....
Mohácsi Erzsébet

IX. Bizonyítási indítványok

Indítványozzuk, hogy a t. Törvényszék szíveskedjék a Pp. 190. § (2) bekezdése alapján kötelezni az alpereseket az alábbi iratok becsatolására

1. A II. r. alperes fenntartásában lévő általános iskolák igazgatói által a kompetencia-mérések alkalmával a roma tanulók becsült számára vonatkozó nyilatkozatok a 2010/2011-es tanévtől kezdve.
2. A II. r. alperes fenntartásában lévő általános iskolában a Szentjakab telepen élő tanulók száma iskolák és osztályok szerinti bontásban, annak feltüntetése mellett, hogy a tanuló HH vagy HHH-e, részt vesz-e roma nemzetiségi oktatásban.
3. Az I. r. alperes által a felvételi körzethatárok kijelölését megelőzően beszerzett vélemények, szakértői anyagok, javaslatok.
4. A II. és III. alperes között az iskolák állami fenntartásba kerülésével összefüggésben megkötött megállapodások és azok mellékletei (vagyonkezelési szerződések, átadás-átvételi megállapodás, stb.)
5. A Pécsi utcai tagiskolában a 2010/2011-es tanévtől elvégzett fenntartói, kormányhivatali, oktatási hivatali ellenőrzések, vizsgálatok megállapításai, ajánlásai, azok végrehajtásával kapcsolatos iratok.
6. A Pécsi utcai tagiskola vezetői beszámolóai a 2010/2011-es tanévtől kezdődően.

Budapest, 2013. december 4.

Tisztelettel:

Dr. Farkas Lilla ügyvéd

Iratjegyzék

Melléklet száma	Címe	Adathordozó
1	LB kaposvári ítélete	Papír
2	Somogy megyei köznevelés-fejlesztési terv	CD
3	Felperes IV. r. alperessel folytatott levelezése a perbeli iskolát érintően	papír
4	Havas Gábor szakértői véleménye	CD
5	Szentjakab tagóvoda tájékoztatása	Papír
6	Pécsi utcai tagiskola tájékoztatása	papír
7	Kodály Zoltán Ált. Isk. Központi pedagógiai programja	CD
8	Felperes I. alpereshez intézett kérelme	papír
9	Felperes II. r. alpereshez intézett kérelme	papír
10	Felperes levele a III. r. alpereshez	papír
11	Deszegregációs terv	CD
12	I.r. alperes tájékoztatása	papír
13	Felperes tájékoztatása a szegregáló iskolákról IV r. alperesnek	papír
14	Felperes előterjesztése iskolabezárásra a köznevelésért felelős államtitkárhoz	papír
15	Dr. Hoffmann Rózsa válaszelevele	papír
16	III. r. alperes Antiszegregációs terve	CD
17	Kúria tiszavasvári ügyben született ítélete	CD
18	Felperes II. r. alperesnek küldött levelei	papír
19	Fővárosi Ítéltábla tiszatarjáni ügyben született ítélete	CD
20	LB hajdúhadházi ügyben ítélete	CD
21	Felperes alapító okirata	Papír